

T.C. SAĞLIK BAKANLIĞI
HALK SAĞLIĞI
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

BİLGİ NOTU

Tarih: 10.02.2026

Sayfa No:1 / 4

BİRİM

Kanser Daire Başkanlığı

KONU: MART AYI KOLOREKTAL (KALIN BAĞIRSAK) KANSER FARKINDALIK AYI

Kanser Nedir?

Kanser, vücuttaki hücrelerin kontrolsüz ve anormal şekilde çoğalması sonucu ortaya çıkan bir hastalıktır. Normal koşullarda hücreler belirli bir düzen içerisinde büyür, bölünür ve görevlerini tamamladıktan sonra programlı olarak yok olur. Ancak kanser hücreleri bu düzeni kaybeder; kontrolsüz biçimde çoğalarak çevre dokulara zarar verir.

Bu anormal hücreler zamanla birikerek **tümör** oluşturabilir. Tümörler iyi huylu (benign) veya kötü huylu (malign) olabilir. İyi huylu tümörler genellikle çevre dokulara yayılmazken, kötü huylu tümörler çevre dokulara invazyon gösterebilir ve kan ya da lenf yoluyla vücudun diğer bölgelerine yayılarak **metastaz** yapabilir.

Kanser; yayıldığı doku ve organların işlevlerini bozarak ciddi sağlık sorunlarına ve yaşamı tehdit eden tablolara yol açabilir. Ancak **erken evrede teşhis edilen kanserlerde tedavi başarısı belirgin şekilde artmaktadır**. Bu nedenle erken tanı ve düzenli tarama programları hayati önem taşımaktadır.

Dünya genelinde kanser, kalp ve damar hastalıklarından sonra ölüme en sık neden olan ikinci hastalık grubudur. Bu durum, kanserin küresel ölçekte de önemli ve öncelikli bir halk sağlığı sorunu olduğunu göstermektedir.

Önemli bir halk sağlığı sorunu olan kanser;

- Yüksek **ölüm oranı** ve **sosyal etki** (ailede ve toplumda yaygın kayıplar),
- Yüksek **tedavi maliyetleri**,
- Erken tanı konulmadığında tedavi şansının düşük olması,
- Kaliteli yaşam süresinde azalmaya yol açması,

nedeniyle halk sağlığı açısından önemi daha da artırmaktadır.

Kolorektal (Kalın Bağırsak) Kanser Nedir?

Kolon, ince bağırsağın bitiminden başlayıp anüs ile sonlanan tüp şeklinde bir organdır ve kalın bağırsağın büyük kısmını oluşturur. Kalın bağırsak; kolon ve rektumdan meydana gelir.

Kolorektal kanser, kolon veya rektum dokusundan kaynaklanan kanserlerin genel adıdır. Bağırsak hücrelerinin kontrolsüz çoğalması sonucu gelişir; ilerleyen evrelerde çevre dokulara ve vücudun diğer bölgelerine yayılabilir.

Kolon ve rektum, kanser öncesi lezyonlar (özellikle polipler) açısından sık tutulan ve endoskopik yöntemlerle değerlendirilebilen organlardır. Bu nedenle kolorektal kanser, gelişmeden önce önlenilebilen ve erken evrede saptanabilen kanser türleri arasında yer almaktadır. Polip ve erken dönem kanserler çoğu zaman belirti vermediğinden, **tarama programları** hayati önem taşır. Tarama sayesinde kansere dönüşmemiş polipler tespit edilerek kanser riski azaltılmakta, erken evrede tanı konularak tedavi başarısı artırılmaktadır. Kalın bağırsak kanseri, ülkemizde yürütülen ulusal kanser tarama programı kapsamında yer almaktadır.

Kolorektal kanserler hem dünyada hem de ülkemizde en sık görülen kanser türleri arasındadır. Ülkemizde erkeklerde ve kadınlarda üçüncü sırada yer almaktadır. Dünya genelinde her yıl yaklaşık 1,9 milyon yeni vaka görülmekte ve 900 binden fazla kişi hayatını kaybetmektedir. Türkiye’de ise yılda yaklaşık 20 bin yeni vaka tespit edilmekte, yaklaşık 8 bin kişi bu hastalık nedeniyle yaşamını yitirmektedir.

T.C. SAĞLIK BAKANLIĞI
HALK SAĞLIĞI
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

BİLGİ NOTU

Tarih: 10.02.2026

Sayfa No:2 / 4

BİRİM

Kanser Daire Başkanlığı

Görülme sıklığı Avrupa, Kuzey Amerika ve Avustralya gibi bölgelerde daha yüksektir. Beslenme alışkanlıkları, çevresel faktörler ve genetik yatkınlık bu farklılıkta rol oynamaktadır. Hastalık 40 yaş altında nadir görülürken, 50 yaş ve sonrasında belirgin artış göstermekte; vakaların yaklaşık %85'i 50 yaş ve üzerindeki bireylerde ortaya çıkmaktadır.

Mart ayı, “**Kolorektal (Kalın Bağırsak) Kanser Farkındalık Ayı**” kapsamında; toplumsal bilinci artırmak, taramanın önemine dikkat çekmek ve sağlıklı yaşam alışkanlıklarını teşvik etmek amacıyla çeşitli etkinliklerin düzenlendiği özel bir dönemdir.

Kolorektal Kanser Risk Faktörleri:

- Aşırı kilolu veya obez olmak,
- Fiziksel olarak aktif olmamak,
- Fazla miktarda işlenmiş gıda tüketimi, (sosis, salam, şekerli/gazlı içecekler, fastfood besinler, paketli cips vb.)
- Tütün ve tütün ürünlerinin kullanımı,
- Alkol kullanımı,
- Cinsiyet (**hem insidans hem de ölüm oranları erkeklerde kadınlara göre önemli ölçüde daha yüksektir.**)
- İleri yaş,
- Kişide kalın bağırsak poliplerinin varlığı,
- Kişide inflamatuvar bağırsak hastalığı öyküsünün varlığı,
- Ailede kalın bağırsak polipleri veya kolorektal kanser öyküsünün olması,
- Kalıtsal bir sendromun varlığı (Lynch Sendromu, adenomatöz polipozis sendromları, Kistik Fibrozis vb.)
- Bazı endokrin hastalıklar (Tip 2 diyabet, Akromegali vb.)

Kolorektal Kanser Belirtileri Nelerdir?

Kolorektal kanser belirtileri, tümörün bağırsaktaki konumuna ve vücudun başka yerlerine yayılıp yayılmadığına (metastaz) göre farklı belirtiler gösterebilir fakat hiçbir belirti vermeden de oluşabilir. Belirti göstermesi durumunda bulunduğu bölgeye göre farklı şikayetlere sebep olur.

Belirtilerin **net olmaması, hastalığın sinsi ilerleyişi sebebiyle tarama programları özellikle önem arz eder.**

Görülebilecek belirtiler genel olarak şunlardır:

- İstemsiz kilo kaybı
- Uzun süren kabızlık, ishal
- Dışkılama alışkanlığında değişiklik
- Kansızlık (anemi), halsizlik
- Gaz sancısı, kramp şikayetleri
- Ağrılı dışkılama
- Dışkı renginde değişiklik
- Dışkıda kan görülmesi ya da dışkılamadan sonra makattan kan gelmesi
- Bağırsağın tam olarak boşalmadığını hissetmek
- Kitle

Bu belirtiler başka bağırsak hastalıklarında da görülebilir **her semptom kanser olduğunu göstermez.**

Kolorektal Kanserde Tarama Neden Önemli?

- Kolorektal kanserler çoğu kez belirti vermeden uzun süre ilerlerler. Bu yüzden amaç belirtiler ortaya çıkmadan önce kanseri, polipleri erken dönemde saptamaktır.
- Polipler genellikle kanserleşmeden önce ortaya çıkar. Bu polipler erkenden tanımlanıp çıkarılırsa, kanser gelişimi engellenebilir.
- Tarama sayesinde hem kanser önlenabilir, hem de mevcut kanser erken evrede yakalanarak tedavisi daha etkin hale gelir.
- Özellikle dışkıda gizli kan pozitif olan kişilerde kolonoskopiyle kanserleşmemiş polipler tespit edilip çıkarılır, bu da kolorektal kanser riskini ciddi şekilde azaltır.

Ülkemizde Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ), ulusal ve uluslararası yayınlar ve Ulusal Kanser Danışma Kurulu önerileriyle ; özellikle sık görülen, en çok ölüme yol açan ve/veya erken teşhis ile tedavi edilebilen, önlenebilen (meme, kalın bağırsak ve rahim ağzı) kanserleri için toplumun kaynaklarına ve hastalık yüküne uygun olarak tarama programları yürütülmektedir.

Tarama Yapılan Kanser Türleri ve Aralıkları

Kanser Türü	Hedef Yaş Grubu	Yöntem	Tarama Sıklığı
Meme Kanser	40-69 yaş kadın	Mamografi	2 yılda bir
Rahim Ağzı (Serviks) Kanser	30-65 yaş kadın	HPV-DNA testi	5 yılda bir
Kolorektal (Kalınbağırsak) Kanser	50-70 yaş kadın ve erkek	Gaitada Gizli Kan Testi (GGK)	2 yılda bir

Bu taramalar ÜCRETSİZ olarak:

- Aile Sağlığı Merkezleri (ASM),
- Kanser Erken Teşhis, Tarama ve Eğitim Merkezleri (KETEM),
- Sağlıklı Hayat Merkezleri (SHM),
- Mobil kanser tarama araçları (Mobil KETEM) aracılığıyla sağlanmaktadır.

➤ Fırsatçı taramalar ise 2. ve 3. Basamak Sağlık Kuruluşlarında yapılmaktadır.

Ülkemizde “Kolorektal Kanser Taraması Ulusal Standartları” gereği **Gaitada Gizli Kan** kiti yardımıyla hızlı, pratik ve güvenilir bir şekilde **2 yılda bir** olarak tarama yapılmaktadır. Tarama kapsamında bu yaş grubundaki kişilere ayrıca 10 yılda bir **kolonoskopi** yapılması önerilmektedir. Son iki Gaitada Gizli Kan Testi negatif olan 70 yaşındaki kadın ve erkeklerde tarama kesilmelidir.

Tarama sonucunda Gaitada Gizli Kan Testi (GGKT) pozitif olan kişiler ileri tetkik amacıyla ikinci/üçüncü basamak sağlık kuruluşlarına yönlendirilmektedir.

Birinci derece akrabalarında kolorektal kanser veya adenomatöz polip, ülseratif kolit, crohn hastalığı ya da kalıtsal polipozis veya polipozis dışı sendrom öyküsü olan bireylerde 40 yaşından itibaren taranması önerilir.

T.C. SAĞLIK BAKANLIĞI
HALK SAĞLIĞI
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

BİLGİ NOTU

Tarih: 10.02.2026

Sayfa No:2 / 4

BİRİM

Kanser Daire Başkanlığı

Kolorektal Kanser Tanısı ve Tedavisi Nasıldır?

Tanı:

Kolorektal kanser için tanı yöntemleri arasında fizik muayene, görüntüleme(ultrason, bilgisayarlı tomografi (BT) ve manyetik rezonans görüntüleme (MR), PET vb.)veya kolonoskopi ile kolonun iç kısmının incelenmesi; histopatolojik inceleme için doku örneği alınması (biyopsi) ve en iyi tedavi seçeneğini belirlemek için spesifik genetik mutasyonları veya biyobelirteçleri tanımlamak amacıyla moleküler testler yer almaktadır.

Tedavi:

Kolon ve rektum kanseri tedavileri, kanserin türüne, ilerleme durumuna ve kişinin tıbbi geçmişine bağlıdır. Kolon ve rektum kanserinin erken teşhisinde, daha iyi tedavi ve sonuç alınır.

Kolorektal Kanser Riskinizi Azaltmak İçin :

- Kolorektal kanser taramanızı zamanında yaptırınız,
- Günde 30-60 dakika orta düzeyde fiziksel aktivite yapınız,
- İşlenmiş gıda tüketimini azaltınız ve daha fazla taze sebze, meyve ve tam tahıllı ürün tüketiniz.
- Normal vücut ağırlığınızı koruyunuz,
- Sigara ve alkol kullanmayı bırakınız,
- Şüpheli ya da olağan dışı bir durumda Aile Hekiminize başvurunuz.

“Kanserde Erken Teşhis Hayat Kurtarır”

“Taramanı Yaptır Kanser Engelle”

